

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

та завдання до виконання контрольної роботи
з дисципліни

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ

*(для слухачів другої вищої освіти заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст,
галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво спеціальності
7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності))*

Харків – ХНУМГ – 2015

Методичні вказівки та завдання до виконання контрольної роботи з дисципліни «Антикризове управління підприємством» (для слухачів другої вищої освіти заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : А. В. Ковалевська. – Харків : ХНУМГ, 2015. – 51 с.

Укладач : к.е.н. А. В. Ковалевська

Рецензент: к.е.н., доц. Н. І. Складрук,

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємств міського господарства, протокол № 1 від «30» 08. 2014 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Загальні методичні рекомендації до написання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Антикризове управління підприємством»	7
2 Критерії оцінки знань слухачів та контрольної роботи	9
3 Завдання контрольної роботи	11
3.1 Перелік теоретичних запитань за програмою курсу	11
3.2 Перелік практичних завдань за програмою курсу	14
4 Методика аналізу рівня фінансового стану і економічної безпеки підприємства	20
Додатки	35
Список джерел	33

ВСТУП

Ринкові механізми функціонування економіки будь-якої держави мають циклічний характер. Економічні результати діяльності кожного підприємства формуються під впливом цих макроекономічних коливань, а також залежать від дії багатьох внутрішніх причин. Забезпечення стійкого та гармонійного економічного зростання економіки України робить надзвичайно актуальним питання організації протидії кризовим явищам та відродження нормального перебігу функціонування основної ланки економіки – підприємств різних форм власності та форм господарювання, потребує опанування та впровадження в практику антикризового управління. Висока імовірність виникнення і розвитку кризи в процесі діяльності будь-якого підприємства зумовлює необхідність здійснення спеціалізованого антикризового управління, яке спрямоване на подолання кризових явищ, базуючись на системному, ситуаційному та процесному підходах.

Метою дисципліни «Антикризове управління підприємством», як складової частини сучасної економіки підприємства, є формування сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань в галузі антикризового управління, а саме: системи знань і навичок управління у кризових ситуаціях, розв'язання складних завдань стратегічного значення в ринкових умовах, організації системи управління, адекватної вимогам сучасної економіки.

При цьому вивчаються природа та основні підходи до дослідження кризових явищ в діяльності підприємства, основи організації та інструментарій антикризового управління підприємством, методологічні основи діагностики кризи розвитку підприємства та загрози банкрутства, інструментарій діагностики наслідків виникнення ситуації банкрутства підприємства, способи оцінки можливостей підприємства по подоланню кризових явищ, основи розробки антикризової програми підприємства, фінансово-економічні аспекти обґрунтування окремих антикризових заходів, організація контролю реалізації антикризової програми.

Завдання дисципліни:

- засвоєння теоретичних основ управління підприємством в кризових і передкризових ситуаціях,
- ознайомлення з механізмами виявлення кризи і кризового стану підприємства,
- опрацювання практичних методів оцінки і діагностування кризи та розробки заходів щодо їх нейтралізації,
- вивчення підходів і методів антикризового управління з урахуванням передового досвіду.

У результаті вивчення дисципліни слухачі мають:

знати:

- загальні основи антикризового управління підприємством;
- закономірності, умови та фактори, що обумовлюють появу кризових явищ;
- характер кризових явищ та економічний механізм виникнення кризового стану на підприємстві;
- основні інструменти діагностики кризи на підприємстві та її глибини;
- сучасні методи і підходи управління в кризових умовах;
- правила, принципи розробки антикризової програми і антикризової стратегії підприємства;
- проблеми підприємства, які опинилися в кризовому стані.

вміти:

- проводити експрес-діагностику та поглиблену діагностику фінансового стану підприємства з метою виявлення потенційних (прихованих) і наявних кризових ситуацій та явищ;
- опанувати урядові рішення з питань оцінки ймовірності банкрутства підприємства;
- аналізувати наявність та глибину кризового стану на підприємстві;
- визначити основні напрямки подолання кризових явищ на підприємстві;
- обирати антикризову стратегію та основні інструменти виходу з кризового стану.

Вибіркова дисципліна (варіативна компонента) циклу професійної підготовки «Антикризове управління підприємством» вивчається слухачами, що набувають другу вищу освіту за заочною формою навчання центру післядипломної освіти та заочного навчання Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова у п'ятому семестрі. Планом навчального процесу для вивчення курсу цієї дисципліни відведено 3,0 кредити (загальний обсяг – 108 годин). З них на лекції передбачено – 8 годин, на практичні та семінарські заняття – 6 години, на самостійну роботу – 94 години. Формою контролю є залік. Дисципліна вивчається із застосуванням кредитно-модульної системи (КМС) і складається з двох змістових модулів. Перший змістовий модуль складають теми 1 – 4, другий змістовний модуль – теми 5 – 9.

До заліку допускаються студенти, що відпрацювали всі пропущені заняття, виправили незадовільні оцінки, отримані на семінарських та практичних заняттях, набрали мінімальну кількість балів і успішно здали змістовні модулі.

Вивчення дисципліни відбувається шляхом розкриття сутності тем на лекціях, закріплення теоретичного матеріалу на практичних заняттях та під час самостійної роботи студента.

Теоретична та змістовна частина дисципліни визначається складом навчальної програми. На практичних заняттях закріплюється в ході розв'язання різних проблем, задач та обговорення. Більш повному засвоєнню матеріалу сприяє самостійна робота студентів з вивчення окремих розділів дисципліни та підготовки до практичних занять, яка є невід'ємною частиною навчального процесу і основою пізнавальної діяльності студента.

Мета даних методичних вказівок – конкретизація самостійної роботи студентів для всебічного підвищення рівня знань з курсу «Антикризове управління підприємством», раціоналізації процесів підготовки, виконання і захисту самостійної контрольної роботи, єдності навчальної та науково-дослідної роботи.

Методичним забезпеченням дисципліни є навчальна програма, рекомендовані підручники, інформаційні джерела.

У даних методичних вказівках наведено завдання, вирішення яких допоможе студентам досконально вивчити та опрацювати основні теми курсу та виконати контрольну роботу і представити її до захисту.

Для виконання завдань необхідно завести окремий зошит. Розв'язання завдань має бути чітким, повним, обов'язкова присутність посилання на джерела інформації; має бути особисте тлумачення проблеми.

Контрольна робота – ефективна форма вивчення курсу «Антикризове управління підприємством» за умови, що вона виконана творчо, самостійно на основі глибокого вивчення учбово-методичної та сучасної економічної літератури, узагальнення та використання різноманітних джерел інформації.

Головна мета контрольної роботи – засвоєння основних теоретичних положень дисципліни, уміння застосовувати теоретичні знання під час вирішення практичних питань.

Контрольна робота є обов'язковим видом навчання – самостійної роботи, без виконання якої студент не може бути допущеним до заліку.

Виконання контрольної роботи дозволяє студентові всебічно та більш поглиблено вивчити курс «Антикризове управління підприємством», придбати навички роботи з навчальною літературою та нормативно-законодавчими документами, правильно аргументувати і грамотно викладати вивчений матеріал.

1 Загальні методичні рекомендації до написання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Антикризове управління підприємством»

Контрольна робота є засобом керівництва, контролю та надання індивідуальної допомоги слухачам у самостійній роботі над навчальним матеріалом.

Для більш глибокого засвоєння курсу і правильного виконання контрольної роботи необхідно враховувати наступні **методичні вказівки**:

1. Контрольна робота складається із 4 варіантів і виконується слухачами за варіантом, який визначається номером залікової книжки за двома останніми цифрами.

2. Контрольна робота виконується у загальному зошиті, сторінки якого нумеруються, залишаючи поля для нотаток викладача. Робота виконується акуратно, грамотно, чітким почерком через рядок без скорочення слів. Також контрольна робота може бути виконана із застосуванням ПЕОМ і оформлена згідно існуючих вимог, до написання робіт студентами (ДСТУ 3008.95).

3. На першій сторінці роботи необхідно вказати перелік питань свого варіанту, в тій послідовності, як вказано у контрольному завданні. Відповідати на питання завдання можна без дотримання послідовності поданих питань, достатньо лише вказати номер питання на який надається готова відповідь. Це не буде чинити негативного впливу на оцінку результатів роботи.

4. Контрольна робота включає теоретичну і практичну частини. У теоретичній частині слухач повинен дати відповіді на два запитання. Відповіді повинні бути конкретними і одночасно охоплювати сутність поставлених питань. До практичної частини належить три задачі. Розв'язання задач обов'язково супроводжується докладними розрахунками і поясненнями, розкриваючи економічний зміст кожної дії.

5. Наприкінці контрольної роботи наводиться список використаних літературних джерел. Ставиться дата виконання контрольної роботи, підпис студента і залишається 1-2 чистих аркуша для рецензії викладача.

6. Обсяг контрольної роботи – 10-15 сторінок рукописного тексту.

7. Перш ніж приступати до написання контрольної роботи слід уважно опрацювати основну і додаткову літературу. Скористатися методичними вказівками до самостійної роботи студента, опрацювати тестові завдання.

8. Приступаючи до вивчення літературних джерел, доцільно попередньо ознайомитися з дисципліною за учбовими і учбово-методичними посібниками. Слід обміркувати, на які питання звернути увагу. Неможливо написати контрольну роботу на основі вивчення тільки запитань, які зазначені в ній. Тільки вивчення всього курсу навчальної дисципліни «Антикризове управління

підприємством» дасть можливість максимально розкрити завдання контрольної роботи. Тому кожному слухачу обов'язковим для допуску до екзамену необхідно мати конспект лекцій. Написання особистого конспекту лекцій допоможе слухачу у виконанні практичного завдання.

9. Робота, виконана не за своїм варіантом повертається без перевірки і заліку.

10. Виконана в строк контрольна робота, яка передбачена графіком навчального процесу, висилається на адресу НКЦ або базового вищого навчального закладу, або доставляється особисто на відповідну кафедру.

11. Слухач, отримавши контрольну роботу після перевірки, знайомиться з рецензією викладача і з урахуванням зауважень і рекомендацій робить письмову доробку з метою поглиблення своїх знань, і подає на перевірку вдруге в період сесії.

12. Слухач, який вчасно не виконав контрольну роботу до заліку не допускається.

Вибір теоретичних питань для підготовки коротких змістовних письмових відповідей в зошитах відбувається за наступним алгоритмом:

по-перше, слухач визначає власний номер за списком у журналі відвідувань занять та оцінки знань (наприклад, 18);

по-друге, обирається два питання з блоку А відповідно до номеру (18 та 28) та обирається два питання із блоку Б відповідно до номеру (8 та 18);

по-третє, відбувається вивчення основної і додаткової літератури, Інтернет-джерел щодо підготовки відповідей на чотири теоретичних питання.

Важливо, щоб відповіді були змістовними і конкретними.

Вибір варіанту практичного завдання для вирішення відбувається на основі таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Вибір варіанту для виконання практичних завдань (задач)

Номер варіанту	Перша літера прізвища слухача
Варіант 1	А, Д, І, Й, Н, С, Х
Варіант 2	Б, Е, Є, К, О, Т, Ц, Ю
Варіант 3	В, Ж, Л, П, У, Ч, Я
Варіант 4	Г, З, М, Р, Ф, Ш, Щ

Вихідні дані для розрахунків за варіантами представлені в додатках.

Позитивно враховується бажання слухача щодо проведення аналізу рівня фінансового стану та можливості банкрутства підприємства, на якому працює слухач, або до якого він має безпосереднє відношення як стейкхолдер. Для цього необхідно отримати на підприємстві відповідні форми фінансової звітності – Форма № 1 «Баланс підприємства» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати». Саме ця інформація є вихідною для проведення розрахунків, аналізу і висновків.

2 Критерії оцінки знань слухачів та контрольної роботи

Контрольна робота оцінюється «зараховано» чи «не зараховано». Контрольна робота вважається «не зарахованою», якщо її оцінка «незадовільно». Якщо контрольну роботу не зараховано, слухач повинен в залежності від зауважень викладача допрацювати її чи написати спочатку. На залік слухач повинен з'явитися із зарахованою контрольною роботою та рецензією викладача.

Контрольна робота вважається «зарахованою», якщо на неї отримано позитивну рецензію викладача та її оцінка «відмінно», або «добре», або «задовільно».

Учбовим планом Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова передбачено написання контрольної роботи для слухачів другої вищої освіти заочної форми навчання спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) з навчальної дисципліни «Антикризове управління підприємством».

Робочою програмою навчальної дисципліни визначено, що слухач може отримати за найкраще виконання контрольної роботи 20 балів. Ці бали разом із балами, які отримані в процесі проведення інших засобів контролю (тестуванням, письмовим заліком, опитуванням) включаються до загальної підсумкової оцінки з дисципліни. Тобто кінцева підсумкова оцінка залежить від оцінки, що буде отримана за виконання контрольної роботи.

Під час перевірки написаних контрольних робіт викладач має оцінити роботу за чотирибальною шкалою (табл. 2.1).

Оцінка «відмінно» виставляється у випадку, якщо правильно (коректно) вирішено задачі, надано всі необхідні пояснення з їх розв'язання. Відповіді на теоретичні питання дано в повному обсязі, продемонстровано знання додаткової літератури та додаткова робота з нею. Дано повні відповіді на додаткові питання. Робота оформлена коректно згідно вимог (без суттєвих недоліків). Захист роботи відбувся на високому рівні, логічно доведено та обґрунтовано отримані результати, відповіді на додаткові питання були повними і вірними.

Оцінка «добре» виставляється у випадку, якщо правильно вирішено задачі, дано повні відповіді на основні теоретичні питання. Робота оформлена коректно згідно вимог (без суттєвих недоліків). Захист роботи відбувся на належному рівні, доведено та обґрунтовано отримані результати, були отримані відповіді на додаткові теоретичні питання.

Оцінка «задовільно» виставляється у випадку, якщо вирішено задачі, по теоретичних питаннях дано основні визначення і викладено основні поняття. Робота оформлена з певною кількістю недоліків, які не змінюють її принципового змісту. Захист роботи відбувся на рівні, достатньому для відображення базових мінімальних знань.

Таблиця 2.1 – Шкала перерахунку оцінок за виконання і захист контрольної роботи з дисципліни «Антикризове управління підприємством»

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів	кількість набраних балів
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	більше 90 – 100	13,5 – 15
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	більше 80 – 90 включно	12 – 13,4
	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	більше 70 – 80 включно	10,5 – 11,9
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	більше 60 – 70 включно	9 – 10,4
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	більше 50 – 60 включно	7,5 – 8,9
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перездати контрольну роботу	FX*	більше 26 – 50 включно	3,9 – 7,4
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F**	від 0 – 25 включно	0 – 3,8

На рисунку 2.1 наведено процес визначення загальної рейтингової оцінки за виконання та захист контрольної роботи.

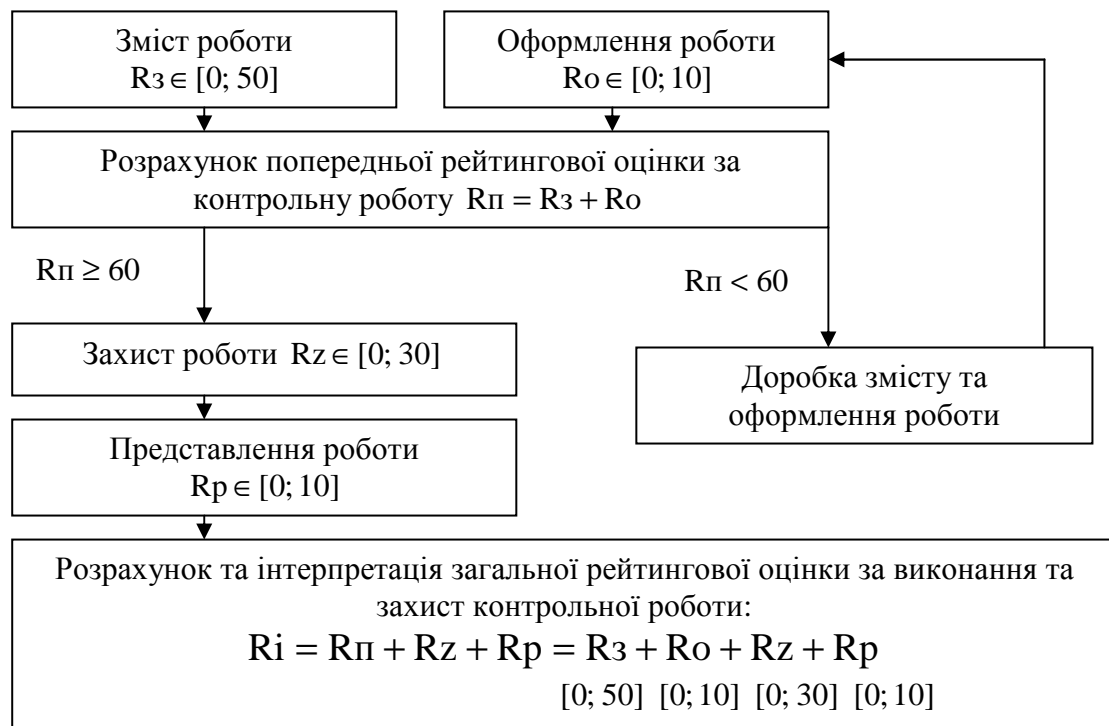

Рисунок 2.1 – Порядок визначення загальної рейтингової оцінки за виконання та захист контрольної роботи

Таким чином, слухач може отримати в процесі виконання та захисту контрольної роботи від 0 до 20 балів, які перераховуються в оцінку за чотирибальною шкалою згідно таблиці 2.1.

3 Завдання контрольної роботи

3.1 Перелік теоретичних запитань за програмою курсу

Блок А

1. Сутність концепції ЖЦ реально існуючих технічних та соціально-економічних систем.
2. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на конфігурацію та тривалість ЖЦ підприємства.
3. Криза як одна з фаз ЖЦ системи.
4. Кризовий стан середовища та його вплив на діяльність підприємства.
5. «Хвильові процеси» у зовнішньому середовищі: необхідність та можливість прогнозування тривалості та періодичності, методи розрахунку показників, джерела інформації, – згідно з концепціями циклів Кондратьєва, Кузнеца, Джаглера, Кітчина, Шумпетера, Хуберта, Ростю, Форрестера, Шипоши, тощо.
6. Окремі фази циклів та їх вплив на конфігурацію ЖЦ підприємств різних типів.
7. Багатоваріантність визначення кризових явищ на макро- та мікрорівнях в економіці: збій, кризова ситуація, локальна криза, системна криза, стратегічна криза, катастрофа.
8. Сутність, загальні та особливі характеристики кризових явищ.
9. Типологія кризових явищ та причин їх виникнення.
10. Механізми взаємозв'язку кризових явищ при формуванні системної кризи реально існуючої системи.
11. Симптоми, причини, джерела та рівні прояву кризових явищ на підприємствах України.
12. Принципова схема взаємозв'язку кризових явищ у формуванні системної та стратегічної кризи підприємства.
13. Можливості попереднього діагнозу та методи ідентифікації кризових явищ різної глибини в умовах підприємств України: підходи, моделі, показники, технології отримання та використання інформації.
14. Механізми визначення та прогнозування типу, глибини та наслідків розвитку кризових явищ на підприємстві.

15. Симптоми, причини та механізми формування локальної кризи збуту підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.
16. Типологія кризових ситуацій, що призводять до кризи збуту.
17. Характеристика способів та підходів до ідентифікації кризи збуту.
18. Можливості та обмеження впливу підприємства на перетворення кризи збуту у системну кризу всього підприємства.
19. Сутність та методи проведення продуктової реструктуризації. «Загрози» для продуктово-товарних стратегій.
20. Характеристика та варіанти побудови антикризової стратегії збуту.
21. Антикризові компоненти підсистеми маркетингу та збуту, як забезпечення керованості (запобігання) кризи.
22. Симптоми, причини та механізм формування фінансової кризи підприємств України.
23. Нормативна система критеріїв для оцінки неплатоспроможності: методи розрахунків відповідних показників.
24. Комплексні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства: двохфакторна модель, Z-розрахунок Альтмана, підхід У. Бівера тощо.
25. Розробка процедур фінансового оздоровлення підприємства: подолання неплатежів, забезпечення достатнього рівня грошей, економія поточних витрат, реструктуризація кредиторської заборгованості (в т.ч. по основному боргу, заборгованостей по пенях, фінансовим санкціям тощо).
26. Характеристика та варіанти побудови антикризової фінансової стратегії, оцінка її ефективності.
27. Програма фінансового оздоровлення підприємства.
28. Симптоми, причини та механізм формування локальної кризи постачання підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Типологія кризових ситуацій, що призводять до кризи постачання.
29. Моделі та методи аналізу системи постачання, окремих постачальників та «зон стратегічних ресурсів».
30. Можливості ідентифікації кризи постачання, а також впливу на її подолання. Логістика постачання, як антикризовий компонент системи управління.

Блок Б

1. Симптоми, причини та механізм формування локальної виробничо-технологічної кризи. Типологія кризових ситуацій, що призводять до виробничо-технологічної кризи.
2. Аналіз виробничого потенціалу підприємства: аналіз стану стабільності та пропорційності виробництва, оцінка спрямованості та гнучкості виробничого потенціалу, аналіз стану основних фондів, аналіз витрат на виробництво тощо.

3. Сутність та характеристика процесу виробничо-технологічної реструктуризації.

4. Антикризові компоненти у виробничій підсистемі підприємства, як забезпечення керованості у подоланні (запобіганні) кризи.

5. Симптоми, причини та механізм формування кризи управління персоналом.

6. Взаємозв'язок конфліктів та системної кризи підприємства; «людська складова» у перетворенні кризових ситуацій у локальні кризи відповідних підсистем, а останніх – у системну стратегічну кризу підприємства.

7. Характеристика типових реакцій персоналу на розвиток кризових явищ («шок», «відкат назад», «визнання кризи», «робота по подоланню кризи»).

8. Оцінка кадрового потенціалу, його відповідності новим умовам господарювання: методи, технологія, основні показники.

9. Мотивація ефективної поведінки в умовах кризи.

10. Симптоми, причини та механізм формування організаційної кризи підприємства.

11. Методи діагностики організаційного рівня та організаційного потенціалу підприємства.

12. Розбалансування організаційного, функціонального та виробничого потенціалів підприємства, як причина системної кризи.

13. Організаційні структури управління (ОСУ), як джерела кризових ситуацій та криз.

14. Сутність, основні принципи та технологія впровадження організаційно-управлінської реструктуризації.

15. Антикризова підсистема підприємства, як організаційно-управлінське забезпечення запобігання криз та виводу підприємства з кризи.

16. Стратегічний та оперативний контролінг як організаційні важелі подолання кризи підприємства.

17. Основні підходи до подолання кризових явищ на підприємстві.

18. Типи антикризової реакції та антикризового управління (реактивне, активне, планове).

19. Характеристика основних етапів антикризового управління: діяльність по запобіганню кризи (вплив на збої та кризові ситуації), управління в умовах кризи (вплив на окремі локальні та системну кризу), діяльність по виводу підприємства з кризи (досягнення стабілізації та ліквідація наслідків кризи), перехід до зростання або ліквідація підприємства.

20. Місце оперативних та стратегічних заходів по подоланню кризи.

21. Сутність та зміст наступальної та оборонної тактики, типових оперативних (фінансових та організаційних) заходів щодо впливу на розвиток кризових явищ на підприємстві.

22. Зміст, перелік та порядок здійснення основних заходів: щодо стабілізації діяльності кризовою підприємства, характеристики організаційно-економічного механізму забезпечення стабілізації роботи підприємства та переходу його до режиму «нормального функціонування».

23. Концепція та методи подолання стратегічної кризи підприємства.

24. Формування стратегічної антикризової програми та забезпечення її виконання.

25. Плани санації та реструктуризації, як антикризові плани.

26. Організаційне забезпечення виконання антикризових заходів: методи обґрунтування та вибору організаційної форми підсистеми антикризового управління (ПАУ), типові підходи щодо діяльності ПАУ на різних стадіях розвитку кризових явищ на підприємстві.

27. Сутність, причини та ознаки банкрутства підприємства.

28. Поняття «банкрутство», «фіктивне банкрутство», «недобросовісне банкрутство», «санація», «ліквідація», як способи подолання кризи (санація) або оформлення «катастрофи» підприємства у разі неможливості вивести підприємство з системної кризи.

29. Законодавство України, що регулює процедуру банкрутства (основна характеристика).

30. Досвід оздоровлення (ліквідації) конкретних підприємств України: позитивні та негативні приклади.

3.2 Перелік практичних завдань за програмою курсу

Варіант 1

Завдання 1.

Вартість поза оборотних активів дорівнює 5000 од., вартість товарно-матеріальних запасів – 1000 од., дебіторська заборгованість – 1000 од., грошові кошти – 500 од., вартість позичкового капіталу складає 6000 од. В результаті проведеної переоцінки вартість поза оборотних активів збільшилася на 30%, вартість запасів зменшилася на 10%, дебіторська заборгованість зменшилася на 20%. Грошові кошти та величина позичкового капіталу не коригувалися.

1. Визначити оціночну вартість підприємства до переоцінки.

2. Провести розрахунки по коригуванню даних балансового звіту підприємства.

3. Визначити оціночну вартість підприємства після переоцінки.

Завдання 2.

Підприємству необхідно прийняти рішення щодо додаткового замовлення на випуск 500 виробів типу А, якщо потужність його обладнання

використовується максимально. В такому випадку необхідно зменшити випуск інших виробів, наприклад типу В. Дані про ці вироби представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані для розрахунку

Показники	А	В
Ціна виробу, тис. грн.	15	12
Змінні витрати на одиницю, тис. грн.	9	8
Ставка маржинального доходу, тис. грн.	6	4
Час виробітки, хв.	8	10

1. На скільки одиниць необхідно скоротити випуск продукції В, щоб прийняти замовлення на продукцію А?
2. Чи буде сприяти додаткове замовлення збільшення прибутку в даному періоді?
3. Якою повинна нижня межа ціни виробу А, щоб підприємство могло прийняти замовлення?

Завдання 3.

Загальні умови для всіх варіантів (див. нижче).

Варіант 2

Завдання 1.

В таблиці 3.2 наведені основні показники діяльності підприємства за 2 місяці.

Таблиця 3.2 – Розрахунок межі рентабельності та запасу фінансової стійкості підприємства

Показник	Попередній місяць	Звітний місяць
Виручка від реалізації продукції за відрахуванням ПДВ, акцизів та ін., тис. грн.	17967	34220
Прибуток, тис. грн.	3290	6720
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	14677	27500
Сума змінних витрат, тис. грн.	13132	25000
Сума постійних витрат, тис. грн.	1545	2500
Сума маржинального доходу, тис. грн.	4835	9220
Доля маржинального доходу у виручці, %	26,90	26,94
Межа рентабельності, тис. грн.		
Запас фінансової стійкості: тис. грн. %		

Визначити:

1. Зробіть розрахунки межі рентабельності.
2. Розрахуйте запас фінансової стійкості.
3. Побудуйте графіки виручки та затрат, позначте на графіку поріг рентабельності та запас фінансової стійкості.

Завдання 2.

В таблиці 3.3 наведені дані щодо асортименту продукції підприємства та його можливих змін.

Постійні витрати за рік для першого варіанту складають 1000 млн. грн, для другого – 1000 млн. грн, виручка від реалізації для першого варіанту – 5600 млн. грн, для другого – 6000 млн. грн.

Таблиця 3.3 – Зміна структури продукції

Вироби	Ціна, тис. грн.	Змінні затрати на одиницю продукції, тис. грн.	Питома вага	
			I варіант	II варіант
А	8	6	0,5	0,3
Б	12	8	0,3	0,2
В	18	12	0,2	0,4
Г	20	12	-	0,1

1. Оцініть можливі варіанти змін структури продукції.
2. Який з варіантів є найбільш сприйнятливий?
3. Зробіть висновки.

Завдання 3.

Загальні умови для всіх варіантів (див. нижче).

Варіант 3

Завдання 1.

Виробнича потужність підприємства розрахована на випуск 1000 виробів, які реалізуються за ціною 20 тис. грн. Вся вироблена продукція реалізується, незавершеного виробництва та залишків готової продукції на складах немає. Постійні затрати складають 4 млн. грн. Змінні затрати на одиницю продукції 12 тис. грн.

1. Представте графічно залежність між прибутком, обсягом реалізації продукції та її собівартістю.
2. Знайдіть точку беззбитковості. Які основні фактори впливають на зміну рівня беззбиткового обсягу продажу?
3. Визначте зону безпеки аналітичним методом.

Завдання 2.

Підприємство випускає два види продукції: куртки та пальто.

Вихідні дані для аналізу представлені в таблиці 3.4.

Постійні витрати складають 500 тис. грн. На підприємстві існують обмеження по ресурсах, необхідних для виробництва даних видів продукції: витрати тканини обмежуються 25000 м.

Таблиця 3.4 – Вихідні дані для аналізу

Показники	Пальто	Куртки
Змінні витрати на одиницю продукції, грн.	160	130
Ціна, грн.	250	200
Витрати матеріалу на одиницю, м	3	2
Маржинальний дохід на одиницю продукції, грн.	90	70
Маржинальний дохід на 1 м тканини, грн.	30	35
Попит, од.	5000	8000
Необхідні витрати матеріалу, м	15000	16000

1. Обґрунтувати можливі обсяги виробництва пальто та курток з урахуванням попиту та при умові обмеженості матеріальних ресурсів.
2. Який варіант виробництва продукції буде найбільш вигідним для підприємства.
3. Представте розрахунки в табличній формі.

Завдання 3.

Загальні умови для всіх варіантів (див. нижче).

Варіант 4**Завдання 1.**

В таблиці 3.5. наведені вихідні дані для обґрунтування рішення щодо заміни обладнання.

Таблиця 3.5 – Вихідні дані для обґрунтування рішення щодо заміни обладнання

Показники	Обладнання	
	старе	нове
Витрати на придбання	10000	12000
Остаточна вартість	8000	-
Строк роботи після прийняття рішення про придбання, роки	4	4
Вартість старого обладнання при його реалізації в момент прийняття рішення про придбання нового обладнання	3000	-
Щорічні зміни витрати на експлуатацію обладнання	20000	15500
Річний обсяг продажу продукції, що виробляється на обладнанні	50000	50000

1. Розрахувати прибуток за чотири роки у випадку продовження експлуатації старого або придбання нового обладнання.
2. Розрахунки представити в таблиці 3.6.
3. За результатами розрахунків зробити висновки.

Таблиця 3.6 – Розрахунок прибутку за чотири роки у випадку продовження експлуатації старого або придбання нового обладнання

Показники	Обладнання	
	старе	нове
Обсяг продажу		
Змінні витрати		
Амортизація нового обладнання		
Амортизація старого обладнання		
Втрати, пов'язані зі списанням старого обладнання, в момент придбання нового обладнання		
Вартість старого обладнання, за якою його можна реалізувати в момент прийняття рішення про придбання нового обладнання		
Прибуток		

Завдання 2.

Підприємству необхідно прийняти рішення щодо додаткового замовлення на випуск 500 виробів типу А, якщо потужність його обладнання використовується максимально. В такому випадку необхідно зменшити випуск інших виробів, наприклад типу В. Дані про ці вироби представлені в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Вихідні дані для розрахунку

Показники	А	В
Ціна виробу, тис. грн.	15	12
Змінні витрати на одиницю, тис. грн.	9	8
Ставка маржинального доходу, тис. грн.	6	4
Час виробітки, хв.	8	10

1. На скільки одиниць необхідно скоротити випуск продукції В, щоб прийняти замовлення на продукцію А?
2. Чи буде сприяти додаткове замовлення збільшення прибутку в даному періоді?
3. Якою повинна нижня межа ціни виробу А, щоб підприємство могло прийняти замовлення?

Завдання 3.

УВАГА!!!! Умови завдання для всіх варіантів. Різні вихідні дані, які наведено у додатках.

Завдання: на основі наведеної інформації в формах звітності конкретного підприємства визначити рівень фінансового стану та економічної безпеки підприємства (розрахувати відповідні показники та провести їх порівняння і аналіз з індикаторами), оцінити наявні фінансові загрози, розрахувати ймовірний рівень банкрутства підприємства за різними методами та моделями, запропонувати заходи щодо підвищення рівня фінансової безпеки і мінімізації наслідків загроз, розробити конкретні рекомендації (антикризові заходи) щодо фінансового оздоровлення підприємства.

Для виконання сформульованого завдання необхідно:

- провести перерахунок балансу підприємства (перевірити суми активів та пасивів, рівноважність ресурсів та джерел їх забезпечення);
- провести горизонтальний та вертикальний аналіз балансу підприємства (розрахувати абсолютне та відносне відхилення звітних даних і зробити висновки);
- розрахувати чотири групи фінансових показників (див. табл. 3 – платоспроможність та ліквідність, фінансова стійкість, оборотність, рентабельність), провести їх порівняння з відповідними індикаторами (нормативними значеннями), зробити висновки;
- провести аналіз ймовірності банкрутства підприємства на підставі Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, які затверджені наказом Міністерства економіки України від 17 січня 2001 р. № 10;
- провести аналіз ймовірності банкрутства на основі найпоширеніших статистичних моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємства;
- зробити висновки щодо внутрішніх фінансових проблем підприємства – фінансових загроз і небезпек, запропонувати конкретні шляхи і заходи для їх мінімізації і нейтралізації;
- зробити висновки щодо фінансової стабільності підприємства і розробити конкретні рекомендації (антикризові заходи) з фінансового оздоровлення підприємства.

Всі розрахунки проводяться в динаміці (мінімум за два роки, які аналізуються). Результати розрахунків зводяться до таблиць після яких роблять власні висновки.

4 Методика аналізу рівня фінансового стану і економічної безпеки підприємства

1. Вихідні дані для проведення оцінки рівня фінансового стану та економічної безпеки підприємства наведено в додатках (за варіантами). Студент обирає власний варіант вихідних даних.

2. Для розрахунку чотирьох груп показників (коефіцієнтів) фінансового стану підприємства використовувати таблицю 4.1.

3. Основні положення аналізу ймовірності банкрутства підприємства на підставі Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства наступні.

Відповідно до Методичних рекомендацій діагностуються зазначені нижче види неплатоспроможності.

По-перше, поточна неплатоспроможність, якою характеризується фінансовий стан підприємства, якщо на конкретний момент через випадковий збіг обставин тимчасово суми наявних у нього коштів і високоліквідних активів недостатньо для погашення поточного боргу, що відповідає законодавчому визначенню, як неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед кредиторами після настання встановленого строку їх сплати, у тому числі із заробітної плати, а також виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше, як через відновлення платоспроможності.

Економічним показником ознаки поточної платоспроможності (ПП) при наявності простроченої кредиторської заборгованості є різниця між сумою наявних у підприємства грошових коштів, їх еквівалентів та інших високоліквідних активів і його поточних зобов'язань, що визначається за формулою:

$$Пп = A_{040} + A_{045} + A_{220} + A_{230} + A_{240} - П_{620}, \quad (4.1)$$

де $A_{040}, A_{045}, A_{220}, A_{230}, A_{240}$ – відповідні рядки активу балансу;

$П_{620}$ – підсумок IV розділу пасиву балансу.

Від'ємний результат даного показника свідчить про поточну неплатоспроможність суб'єкта господарювання. Фінансовий стан даного підприємства відповідає законодавчому визначенню боржника, який неспроможний виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, у тому числі зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати.

Таблиця 4.1 – Система показників-індикаторів оцінка рівня фінансової безпеки підприємства

№ пор.	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання	Алгоритм розрахунку на базі інформації фінансової звітності
1 Показники платоспроможності				
1.1	Коефіцієнт негайної (абсолютної) ліквідності	$K_{ал} = \frac{ГК + П\Phi I}{ПЗ + Д_{мп}}$	Оцінка можливостей розрахунку за короткостроковими зобов'язаннями найближчим часом; оцінка ефективності використання вільних грошових коштів. Оптимальна межа – 0,2-0,1	$\frac{(220 + 230 + 240)\phi.№1}{(640 - 380 - 480)\phi.№1}$
1.2	Загальний коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності)	$K_{пл} = \frac{ОА}{ПП}$	Загальна оцінка ліквідності підприємства, його можливостей покриття короткострокових зобов'язань за рахунок усіх обігових коштів протягом року, оцінка кредитоспроможності підприємства. Оптимальне значення на межі 1,0-3,0	$\frac{(260)\phi.№1}{(640 - 380 - 480)\phi.№1}$
1.3	Проміжний коефіцієнт покриття	$K_{пп} = \frac{ОА - ТМЗ}{ПП}$	Оцінка ступеня покриття короткострокових зобов'язань лише за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості (без врахування товарних запасів)	$\frac{(150 + 240)\phi.№1}{(640 - 380 - 480)\phi.№1}$
1.4	Рівень операційної платоспроможності	$РОП = \frac{ГК + П\Phi I}{B_{cp.д}}$	Оцінка достатності грошових активів для покриття поточних витрат на здійснення господарсько-фінансової діяльності	$\frac{(220 + 230 + 240)\phi.№1}{\left[\frac{(070 + 080 + 090 + 140)\phi.№2}{Д} \right]}$
1.5	Рівень ліквідності простроченої заборгованості	$P_{л} z_{np} = \frac{ГК + П\Phi I}{z_{np}}$	Оцінка можливості негайного погашення заборгованості, термін сплати якої минув	
1.6	Індекс ліквідності оборотних коштів	$I_{л ОК} = КОКі \times П_{cp}$	Узагальнена оцінка ступеня ліквідності підприємства, тобто середньої кількості днів, необхідних для перетворення усіх поточних активів на ліквідні кошти	$\left[\frac{(100 + 140)\phi.№1}{(260)\phi.№1} \times \frac{Д}{Коб_{дз}} + \frac{(150 + 210)\phi.№1}{(260)\phi.№1} \times \frac{Д}{T_{оц}} \right] \cdot (260)\phi.№1$

Продовження таблиці 4.1

№ пор.	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання	Алгоритм розрахунку на базі інформації фінансової звітності
2 Показники стану та структури капіталу				
2.1	Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	$K_{з_{ок}} = \frac{BOK}{OK}$	Оцінка структури обігових коштів за джерелами формування – за рахунок власного капіталу чи заборгованості. Оптимальне значення не нижче 0,3-0,4	$\frac{380\phi.\text{№1} - 080\phi.\text{№1}}{260\phi.\text{№1}}$
2.2	Рівень простроченої заборгованості	$P_{з_{np}} = \frac{3_{np}}{3}$	Рівень простроченої заборгованості в загальному обсязі заборгованості. Оптимально – мінімізація.	
2.3	Коефіцієнт фінансової автономії (стабільності)	$K_{фа} = \frac{BK}{K}$	Оцінка рівня фінансування діяльності за рахунок власних коштів. Оптимальне значення >0,5.	$\frac{380\phi.\text{№1}}{640\phi.\text{№1}}$
2.4	Коефіцієнт заборгованості	$K_з = \frac{ПК}{K}$	Оцінка рівня заборгованості підприємства в загальному обсязі капіталу підприємства. Оптимальне значення <0,5.	$\frac{(430 + 480 + 620 + 630)\phi.\text{№1}}{640\phi.\text{№1}}$
2.5	Коефіцієнт фінансового лівериджу	$K_{фл} = \frac{BK}{ПК}$	Оцінка наявності власних коштів на одиницю позикових, що забезпечує при необхідності їх повернення кредиторам. Оптимальне значення >1-1,5.	$\frac{380\phi.\text{№1}}{640\phi.\text{№1} - 380\phi.\text{№1}}$
2.6	Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	$K_{кз / дз} = \frac{K_з}{ДЗ}$	Оцінка ступеня перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською. Оптимальне значення 1,0.	$\frac{(520 \div 610)\phi.\text{№1}}{(150 \div 210)\phi.\text{№1}}$

№ пор.	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання	Алгоритм розрахунку на базі інформації фінансової звітності
3 Показники оборотності (ділової активності)				
3.1	Оборотність обігових коштів	$Kob_{OK} = \frac{ЧВР}{ОА_{cp}}$	Оцінка швидкості обороту всіх обігових коштів підприємства. Оптимальний напрямок – прискорення.	$\frac{035ф.№2}{260ф.№1cp}$
3.2	Оборотність товарно-матеріальних запасів	$Kob_{TMЗ} = \frac{C_{pn}}{TMЗ_{cp}}$	Оцінка швидкості обороту товарно-матеріальних запасів. Оптимально – прискорення обіговості товарно-матеріальних запасів, але за умови достатнього обсягу товарних запасів для нормальної господарської діяльності	$\frac{040ф.№2}{(100 \div 140)ф.№1cp}$
3.3	Оборотність дебіторської заборгованості	$Kob_{\partial z} = \frac{ЧВР}{ДЗ_{cp}}$	Оцінка швидкості обороту дебіторської заборгованості. Оптимально – прискорення оборотності.	$\frac{035ф.2}{(150 \div 210)ф.№1cp}$
3.4	Тривалість операційного циклу (дні)	$Тоц = П^3_{cp} + П^{ДЗ}_{cp}$	Оцінка довжини операційного (торговельного) циклу, тобто періоду з моменту вкладання коштів у товарні запаси до отримання виручки від їх продажу. Оптимально – зменшення.	$\frac{Д}{Kob_{TMЗ}} + \frac{Д}{Kob_{\partial z}}$
3.5	Оборотність кредиторської заборгованості	$Kob_{KЗ} = \frac{C_{pp}}{KЗ_{cp}}$	Оцінка середнього періоду погашення кредиторської заборгованості, тобто часу, на який кредитується підприємство з боку своїх партнерів.	$\frac{040ф.№2}{(520 \div 610)ф.№1cp}$
3.6	Тривалість фінансового циклу (дні)	$Тфц = П^3_{cp} + П^{ДЗ}_{cp} - П^{KЗ}_{cp}$	Оцінка довжини обороту грошових коштів підприємства, періоду за який вивільняються грошові кошти	$Тоц - \frac{Д}{Kob_{KЗ}}$

Закінчення таблиці 4.1

№ пор.	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання	Алгоритм розрахунку на базі інформації фінансової звітності
4 Показники прибутковості				
4.1	Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу	$\text{ЧР}_{\text{вк}} = \frac{\text{ЧП}(3б)}{\text{БК}_{\text{ср}}}$	Оцінка рівня отримання чистого прибутку на одиницю власного капіталу підприємства, критерій для котирування акцій підприємства на біржі. Оптимально – максимізація позитивного значення	$\frac{220(250)\phi.\text{№}2}{380\phi.\text{№}1\text{ср}}$
4.2	Звичайна рентабельність власного капіталу до оподаткування	$\text{ЗР}_{\text{вк}} = \frac{\text{ФР}^{\text{зд}}_{\text{дооп}}}{\text{БК}_{\text{ср}}}$	Оцінка рівня звичайного результату діяльності до оподаткування на одиницю власного капіталу. Оптимально – максимізація позитивного значення.	$\frac{170(175)\phi.\text{№}2}{80\phi.\text{№}1\text{ср}}$
4.3	Рентабельність активів	$\text{РА} = \frac{\text{ЧП}}{\text{А}_{\text{ср}}}$	Оцінка обсягу отримання чистого прибутку в розрахунку на одиницю майна, яке знаходиться в розпорядженні підприємства.	$\frac{220(225)\phi.\text{№}2}{640\phi.\text{№}1\text{ср}}$
4.4	Рентабельність обороту (продаж)	$\text{РО} = \frac{\text{П}_{\text{пр}}}{\text{ЧВР}}$	Оцінка результатів господарської діяльності підприємств, обсяг прибутку на одиницю обороту (продаж) і частка прибутку в ціні продукції	$\frac{(050 - 070 - 080 - 140)\phi.\text{№}2}{035\phi.\text{№}2}$
4.5	Рентабельність операційних витрат	$\text{Ров} = \frac{\text{ФРод}}{\text{ОВ}}$	Оцінка ефективності поточних витрат підприємства, їх окупності; розмір прибутку на одиницю витрат підприємства	$\frac{100(150)\phi.\text{№}2}{(070 + 080 + 090)\phi.\text{№}2}$
4.6	Рівень втрати власного капіталу	$\text{Р}^{\text{БК}}_{\text{втр}} = \frac{\text{НЗ}}{\text{НБК}}$	Оцінка рівня втрати наявного власного капіталу зі збитками поточного та минулих періодів. Оптимально – мінімізація або відсутність.	$\frac{350\phi.\text{№}2(\text{від'ємне значення})}{380\phi.\text{№}1}$

Перелік умовних скорочень і позначень:

ГК - грошові кошти, їх еквіваленти;

ПФІ - поточні фінансові інвестиції;

ПЗ - поточні зобов'язання;

Дмп - доходи майбутніх періодів;

ОА - оборотні активи;

ПП - поточні пасиви (зобов'язання);

ТМЗ - товарно-матеріальні запаси;

Вср.д - середньоденний обсяг витрат на здійснення діяльності;

Зпр - заборгованість, термін сплати якої минув;

☞ *КОКі* - частка даного виду обігових коштів у їх загальному обсязі;

Пср - середній період перетворення на ліквідні кошти активів даної групи;

Д - кількість днів в періоді;

ВОК - власні обігові кошти;

ОК - усі обігові кошти;

З - загальний обсяг заборгованості;

ВК - власний капітал;

К - загальний обсяг капіталу (активів);

ПЗ - позиковий капітал;

КЗ - кредиторська заборгованість;

ДЗ - дебіторська заборгованість;

ЧВР - чиста виручка від реалізації продукції;

ОА_{ср} - середній обсяг обігових активів;

С_{рп} - собівартість реалізованої продукції;

П^з_{ср} - середній період обороту запасів;

П^{ДЗ}_{ср} - середній період погашення дебіторської заборгованості;

П^{КЗ}_{ср} - середній період погашення кредиторської заборгованості;

ЧП(Зб) - чистий прибуток (збиток);

ФР^{ЗД}_{дооп} - фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування;

А_{ср} - середній обсяг активів;

П_{рп} - прибуток від реалізації;

ФР_{оо} - фінансовий результат від операційної діяльності;

ОВ - операційні витрати;

НЗ - непокритий збиток;

НВК - наявний власний капітал.

По-друге, розраховується критична неплатоспроможність, яка відповідає фінансовому стану потенційного банкрутства, діагностується у випадку, якщо на початку і в кінці звітного кварталу мають місце ознаки поточної неплатоспроможності, а коефіцієнт покриття і коефіцієнт забезпечення власними коштами менше їх нормативних значень (відповідно 1,5 і 0,1).

По-третє, надкритична неплатоспроможність, яка діагностується якщо за підсумками року коефіцієнт покриття менше 1 і підприємство не отримало прибутку. Задоволення визнаних судом вимог кредиторів можливе не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури.

З метою своєчасного виявлення тенденцій формування незадовільної структури балансу у прибутково працюючого суб'єкта підприємницької діяльності і вжиття випереджувальних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству, Методичними рекомендаціями запропоновано проводити систематичний експрес-аналіз фінансового стану підприємства (фінансовий моніторинг) за допомогою коефіцієнта, розробленого американським вченим У. Бівером.

Коефіцієнт У. Бівера (K_b) розраховується, як відношення суми чистого прибутку і нарахованої амортизації до суми довгострокових і поточних зобов'язань, за формулою:

$$K_b = \frac{\Phi_{220} + \Phi_{260}}{\Pi_{480} + \Pi_{620}}, \quad (4.2)$$

де Φ_{220}, Φ_{260} – відповідно чистий прибуток і амортизація, наведені в рядках 220 і 260 форми №2 „Звіт про фінансові результати”;

Π_{480}, Π_{620} – відповідно довгострокові і поточні зобов'язання, наведені у рядках 480 і 620 форми №1 „Баланс”.

Ознакою формування незадовільної структури балансу є таке фінансове становище підприємства, у якого протягом тривалого часу (1,5-2 роки) коефіцієнт У. Бівера не перевищує 0,2, що відображає небажане скорочення частки прибутку, яка направляється на розвиток виробництва. Така тенденція в кінцевому випадку призводить до незадовільної структури балансу, коли підприємство починає працювати в борг і його коефіцієнт забезпечення власними засобами стає меншим 0,1.

Слід зазначити, що коефіцієнт У. Бівера, включений до Методичних рекомендацій Міністерства економіки України, є не єдиним показником, який запропонував використовувати в перебігу діагностики американський вчений. У таблиці 4.2 наведено систему показників діагностики банкрутства підприємства по У. Біверу.

Таблиця 4.2 – Система показників діагностики банкрутства підприємства по У. Біверу

Показник	Значення для підприємства		Значення показників		
	200_р.	200_р.	Благополучного підприємства	За 5 років до банкрутства	За 1 рік до банкрутства
Коефіцієнт Бівера			0,4–0,45	0,17	-0,15
Рентабельність активів			6–8	4	-22
Фінансовий ліверидж			≥ 37	≥ 50	≥ 80
Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом			0,4	$\geq 0,3$	0,06
Коефіцієнт покриття			$\geq 3,2$	≥ 2	≥ 1

4. Основні положення щодо використання статистичних моделей оцінки банкрутства підприємства.

З початку 60-х років минулого століття до теперішнього часу – центр уваги теоретиків та практиків антикризового управління діяльністю підприємств займає розробка багатофакторних статистичних моделей, що прогнозують вірогідність ліквідних ускладнень та загрозу банкрутства на основі певної системи показників господарсько-фінансової діяльності.

Перш за все, використання даного підходу в практиці пов'язано з ім'ям Едварда Альтмана, який:

- зробив припущення стосовно неможливості оцінки банкрутства на основі розрахунку єдиного показника, оскільки наслідки порушення фінансової рівноваги можуть виявляти себе через погіршення різноманітних показників діяльності підприємства;

- вперше розробив багатофакторну статистичну модель прогнозування банкрутства на основі багатофакторного дискримінантного аналізу.

Загальну послідовність дій та заходів, що мають бути вжиті для статистичної моделі прогнозування банкрутства підприємств, наведено на рисунку 4.1.

Результатом групування є формування дискримінантної функції у вигляді так званого Z-рахунку, який описується формулою:

$$Z = v_1x_1 + v_2x_2 + \dots + v_nx_n, \quad (4.3)$$

де v_1, v_2, \dots, v_n – дискримінантні коефіцієнти;

x_1, x_2, \dots, x_n – незалежні змінні.

Рисунок 4.1 – Послідовність дій, необхідних для розробки статистичних моделей оцінки вірогідності банкрутства

П'ятифакторна модель Е.Альтмана, яка отримала світове визнання. Дана модель математично представлена формулою:

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 0,999X_5, \quad (4.4)$$

де X_1 – ліквідність ($\frac{\text{Робочий капітал}}{\text{Сума активів}}$);

X_2 – сукупна прибутковість за період діяльності ($\frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Сума активів}}$);

X_3 – прибутковість ($\frac{\text{Прибуток до виплати}}{\text{Сума активів}}$);

X_4 – фінансова структура ($\frac{\text{Ринкова вартість власного капіталу}}{\text{Балансова оцінка заборгованості}}$);

X_5 – рівень оборотності капіталу ($\frac{\text{Обсяг продажів}}{\text{Сума активів}}$).

Імовірність банкрутства в п'ятифакторній моделі оцінюється в залежності від значення Z-рахунку:

- до 1,8 – дуже висока;
- від 1,81 до 2,7 – висока;
- від 2,8 до 2,9 – можлива;
- понад 3,0 – дуже низька.

П'ятифакторна модель оцінки вірогідності банкрутства:

$$Z = 0,7K_{об} + 0,8K_{нп} + 3,1K_p + 0,4K_n + 1,0K_{ом}, \quad (4.5)$$

де $K_{об}$ – частка оборотних коштів в активах;

$K_{нп}$ – рентабельність активів, що розрахована відносно нерозподіленого прибутку;

K_p – рентабельність активів, що розрахована відносно балансової вартості;

K_n – коефіцієнт покриття відносно балансової вартості;

$K_{ом}$ – віддача активів.

Рівень банкрутств визначається відповідно до порівняння з константою порівняння 1,23. Якщо $Z > 1,23$, то це ознака малої ймовірності банкрутства. Якщо $Z < 1,23$, то це свідчить про високу її ймовірність.

До дискримінантних моделей оцінки вірогідності банкрутства підприємства також відноситься модель Спрінгейта, яка представлена формулою:

$$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4, \quad (4.6)$$

де X_1 – робочий капітал/загальна вартість активів;

X_2 – прибуток до сплати податків та процентів/загальна вартість активів;

X_3 – прибуток до сплати податків/короткострокова заборгованість;

X_4 – обсяг продажу/загальна вартість активів.

Дана модель порівнює Z показник із значенням 0,862. якщо $Z < 0,862$, то підприємство визнається потенційним банкрутом.

Ще однією моделлю оцінки ймовірності банкрутства підприємства є модель Таффлера. Вона передбачає розрахунок коефіцієнту за наступною формулою:

$$Z = 0,53x_1 + 0,13x_2 + 0,18x_3 + 0,16x_4, \quad (4.7)$$

де x_1 – прибуток від реалізації по відношенню до короткострокових зобов'язань;

x_2 – оборотні активи по відношенню до суми зобов'язань;

x_3 – короткострокові зобов'язання по відношенню до суми активів;

x_4 – виторг від реалізації по відношенню до суми активів.

Якщо величина Z більше, ніж 0,3, то це говорить про те, що підприємство має гарні довготривалі перспективи. Якщо $Z < 0,2$, то це свідчить про високу ймовірність банкрутства.

Модель Ліса має вигляд:

$$Z = 0,063K_1 + 0,092K_2 + 0,057K_3 + 0,001K_4, \quad (4.8)$$

де K_1, K_2, K_3 – відношення відповідно оборотного капіталу, прибутку від реалізації та нерозподіленого прибутку до суми активів;

K_4 – відношення власного капіталу до запозиченого.

У моделі Ліса фінансовий стан вважається стійким при значенні $Z=0,037$ і нестійким – при значенні меншому від 0,037.

Існує також комплексний індикатор фінансової стійкості, розрахований за моделлю Ж. Депляна (або модель Creditmen):

$$Z = 25X_1 + 25X_2 + 20X_3 + 20X_4 + 10X_5, \quad (4.9)$$

де X_1, X_2, X_3, X_4, X_5 – коефіцієнти обороту запасів, поточної ліквідності, левериджу, рентабельності, ефективності відповідно.

При $Z > 100$ ситуація вважається нормальною.

Модель Іркутської державної економічної академії (або чотирьох факторна модель R-розрахунку) має наступний вигляд:

$$Y = 8,38X_1 + 1,0X_2 + 0,054X_3 + 0,63X_4, \quad (4.10)$$

де X_1, X_2, X_3, X_4 – коефіцієнти, відповідно, відношення оборотного капіталу до активів; відношення чистого прибутку до власного капіталу; відношення виручки від продажів до активів; відношення чистого прибутку до інтегральних витрат.

Якщо значення $Y=0$, то ймовірність банкрутства є максимальною (90-100 %);

якщо Y в межах від 0 до 18, то ймовірність висока (60-80 %);

якщо Y в межах від 18 до 32, то ймовірність середня (35-50 %);

якщо Y в межах від 32 до 42, то ймовірність низька (15-20 %);

при показниках $Y > 42$ ймовірність настання банкрутства є мінімальною (до 10 %).

Шести факторна модель О. П. Зайцевої:

$$Z_Z = 0,25X_1 + 0,1X_2 + 0,2X_3 + 0,25X_4 + 0,1X_5 + 0,1X_6, \quad (4.11)$$

де X_1 – коефіцієнт збитковості підприємства;

X_2 – співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості;

X_3 – показник співвідношення короткострокових зобов'язань і найбільш ліквідних активів;

X_4 – збитковість реалізації продукції;

X_5 – співвідношення запозиченого і власного капіталу;

X_6 – коефіцієнт завантаження активів.

Вагові значення приватних коефіцієнтів для комерційних організацій були визначені експертним шляхом, а фактичний комплексний коефіцієнт банкрутства рекомендовано зіставити з нормативним, розрахованим на основі мінімальних значень приватних показників, що рекомендують:

$X_1=0$; $X_2=1$; $X_3=7$; $X_4=0$; $X_5=0,7$; X_6 =значення X_6 у попередньому періоді.

Якщо фактичний комплексний коефіцієнт більше нормативного, то ймовірність банкрутства велика, а якщо менше – то ймовірність банкрутства мала.

Модель рейтингової оцінки Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова:

$$Z_{C-K} = 2X_1 + 0,1X_2 + 0,08X_3 + 0,45X_4 + X_5, \quad (4.12)$$

де X_1 – коефіцієнт забезпечення власними засобами ($\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Оборотний капітал}}$);

X_2 – коефіцієнт поточної ліквідності ($\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні пасиви}}$);

X_3 – інтенсивність обороту авансованого капіталу ($\frac{\text{Обсяг реалізованої продукції}}{\text{Оборотний капітал}}$);

X_4 – рентабельність продаж ($\frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Виручка від реалізації}}$);

X_5 – рентабельність власного капіталу ($\frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Власний капітал}}$).

Якщо $Z_{C-K} < 1$ стан підприємства незадовільний. В даному випадку існує ймовірність банкрутства підприємства.

Якщо $Z_{C-K} = 1$ підприємство знаходиться у нормальному стані.

Для наочності розраховані дані (за групами) зводять до таблиць і оцінюють динаміку зміни показників, їх відповідність чи відхилення від індикаторів.

Слухач повинен вміти надати економічну інтерпретацію розрахованим показникам та критично оцінити отримані результати.

Таблиця 4.3 – Порівняльна характеристика моделей прогнозування банкрутства підприємства

Модель	
Переваги	Недоліки
Двохфакторна модель Альтмана	
Простота розрахунку, можливість застосування при проведенні зовнішнього аналізу на основі бухгалтерського балансу	Не розглядається вплив показників, що характеризують ефективність використання ресурсів, ділову та ринкову активність тощо. Немає обліку галузевої та регіональної специфіки функціонування суб'єктів економіки.
П'ятифакторна модель Альтмана	
Змінні моделі відображають різні аспекти діяльності підприємства, можливо динамічне прогнозування змін фінансової стабільності	Застосовують лише відносно акціонерних товариств, чії акції обертаються на ринку цінних паперів, модель не є стійкою до варіацій вихідних даних
Модель Тафлера	
Простота розрахунку, можливість застосування при проведенні зовнішнього діагностичного аналізу	Більшість обстежених боржників були визнані фінансово стійкими. Отримані прогнози неадекватні, оскільки досягти критичного (негативного) рівня практично неможливо.
Модель Ліса	
Змінні величини визначаються за даними балансу, що дозволяє використовувати модель для зовнішнього експрес-аналізу	Неадекватність одержуваних прогнозів для підприємств. Немає галузевої диференціації інтегрального показника.
Модель Іркутської державної економічної академії	
Механізм розробки і всі основні етапи розрахунків докладно описані, що полегшує практичне застосування методики	Значення розрахунків практично не корелює з результатами, що одержуються за допомогою інших методів і моделей. Одержувані прогнози не відповідають реальному фінансовому стану підприємств. Немає галузевої диференціації інтегрального показника.
Модель Creditmen	
Можливе використання методик для проведення зовнішнього аналізу. Визначено нормативи змінних величин, які диференційовані за галузями.	Граничні значення коефіцієнтів завищені. Недоліком є різкі «переходи» від однієї оцінки фінансової заможності до іншої, тобто навіть якщо підприємство одержить 99 балів зі ста, його фінансове становище буде визнано нестійким.
Модель Зайцевої О.П.	
Модель використовує в якості змінних величин шість фінансових показників, для яких визначені нормативні значення.	Методика недостатньо добре описана, не надана техніка розрахунку коефіцієнтів. Існує необхідність залучення даних про коефіцієнт завантаження за попередні періоди.
Модель Сайфуліна Р.С. і Кадикова Г.Г.	
Модель включає 5 змінних, що характеризують різні аспекти діяльності підприємства.	Значення розрахунку не враховують галузевих особливостей та реалій українських підприємств.
Модель Спрінгейта	
Модель показує достатній рівень надійності прогнозу	Немає галузевої та регіональної диференціації. Між змінними спостерігається досить висока кореляція.

На основі проведених розрахунків розробити перелік конкретних рекомендацій, які слід включити до антикризової програми підприємства. Кожна рекомендація має бути обґрунтована отриманими результатами розрахунків і прогнозувати можливі наслідки від її реалізації.

ДОДАТКИ

ВАРІАНТ 1

БАТ «Росс»

Виробництво промислового холодильного та вентиляційного устаткування

Баланс станом на 2010 рік

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
- залишкова вартість	010	2297	1245
- первісна вартість	011	6316	6317
- накопичена амортизація	012	(4019)	(5072)
Незавершене будівництво	020	266	309
Основні засоби:			
- залишкова вартість	030	13391	12032
- первісна вартість	031	37534	38549
- знос	032	(24143)	(26517)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	2	2
- інші фінансові інвестиції	045	1227	1227
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0	0
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	055	890	850
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	056	1450	1450
Знос інвестиційної нерухомості	057	(560)	(600)
Відстрочені податкові активи	060	1239	1399
Гудвіл	065	0	0
Усього за розділом I	080	19312	17064
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	18350	15967
Незавершене виробництво	120	855	605
Готова продукція	130	2099	3590
Товари	140	7336	6820
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
- чиста реалізаційна вартість	160	3529	9801

- первісна вартість	161	3529	9801
- резерв сумнівних боргів	162	(0)	(0)
Дебіторська заборгованість за рахунками:			
- за бюджетом	170	1501	1569
- за виданими авансами	180	6256	2211
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	24	16
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
- в національній валюті	230	0	1
- у т.ч. в касі	231	0	1
- в іноземній валюті	240	311	0
Інші оборотні активи	250	2540	1682
Усього за розділом II	260	42801	42262
III. Витрати майбутніх періодів	270	13	6
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	0	0
Баланс	280	62126	59332

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	705	705
Пайовий капітал	310	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0
Інший додатковий капітал	330	15135	15135
Резервний капітал	340	14	14
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	12058	11911
Неоплачений капітал	360	(0)	(0)
Вилучений капітал	370	(0)	(0)
Накопичена курсова різниця	375	0	0
Усього за розділом I	380	27912	27765
Частка меншості	385	0	0
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	4483	4483
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0
Усього за розділом III	480	4483	4483
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	17345	13845
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	5277	5829
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
- з одержаних авансів	540	6535	6647

- з бюджетом	550	193	531
- з позабюджетних платежів	560	0	0
- зі страхування	570	89	55
- з оплати праці	580	281	165
Інші поточні зобов'язання	610	11	8
Усього за розділом IV	620	29731	27084
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0
Баланс	640	16126	59332

Звіт про фінансові результати за 2010 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	119343	96752
Податок на додану вартість	015	17550	12041
Акцизний збір	020	(0)	(0)
Інші вирахування з доходу	030	(135)	(144)
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	101658	84567
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	040	(88044)	(70810)
Валовий прибуток:			
- прибуток	050	13614	13757
- збиток	055	(0)	(0)
Інші операційні доходи	060	15301	26501
Адміністративні витрати	070	(5342)	(4808)
Витрати на збут	080	(2456)	(2298)
Інші операційні витрати	090	(15368)	(25882)
Фінансові результати від операційної діяльності:			
- прибуток	100	5749	7270
- збиток	105	(0)	(0)
Доход від участі в капіталі	110	0	0
Інші фінансові доходи	120	0	0
Інші доходи	130	209	129
Фінансові витрати	140	(4310)	(5062)
Втрати від участі в капіталі	150	(0)	(0)
Інші витрати	160	(352)	(211)
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
- прибуток	170	1296	2126

- збиток	175	(0)	(0)
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	(873)	(222)
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності	185	0	0
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
- прибуток	190	423	1904
- збиток	195	(0)	(0)
Чистий:			
- прибуток	220	423	1904
- збиток	225	(0)	(0)
Забезпечення матеріального заохочення	226	0	0

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	230	83598	63913
Витрати на оплату праці	240	3800	5098
Відрахування на соціальні заходи	250	1469	1957
Амортизація	260	3494	3515
Інші операційні витрати	270	4330	3800
Разом	280	96691	78283

ВАРІАНТ 2

БАТ «Росс»

Виробництво промислового холодильного та вентиляційного устаткування

Баланс станом на 2009 рік

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
- залишкова вартість	010	2906	2297
- первісна вартість	011	6311	6316
- накопичена амортизація	012	(3405)	(4019)
Незавершене будівництво	020	464	266
Основні засоби:			
- залишкова вартість	030	15771	13391
- первісна вартість	031	37125	37534
- знос	032	(21354)	(24143)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	2	2
- інші фінансові інвестиції	045	1227	1227
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0	0
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	055	896	890
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	056	1411	1450
Знос інвестиційної нерухомості	057	(515)	(560)
Відстрочені податкові активи	060	933	1239
Гудвіл	065	0	0
Усього за розділом I	080	22199	19312
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	19691	18350
Поточні біологічні активи	110	0	0
Незавершене виробництво	120	1039	855
Готова продукція	130	1441	2099
Товари	140	7178	7336
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
- чиста реалізаційна вартість	160	4101	3529
- первісна вартість	161	4101	3529

- резерв сумнівних боргів	162	(0)	(0)
Дебіторська заборгованість за рахунками:			
- за бюджетом	170	105	1501
- за виданими авансами	180	1643	6256
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	7	24
Поточні фінансові інвестиції	220	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
- в національній валюті	230	2	0
- у т.ч. в касі	231	0	0
- в іноземній валюті	240	612	311
Інші оборотні активи	250	3346	2540
Усього за розділом II	260	39165	42801
III. Витрати майбутніх періодів	270	22	13
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	0	0
Баланс	280	61368	62126

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	659	705
Пайовий капітал	310	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0
Інший додатковий капітал	330	15181	15135
Резервний капітал	340	14	14
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	10154	12058
Неоплачений капітал	360	(0)	(0)
Вилучений капітал	370	(0)	(0)
Накопичена курсова різниця	375	0	0
Усього за розділом I	380	26008	27912
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	5738	4483
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	0	0
Усього за розділом III	480	5738	4483
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	19784	17345
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	4967	5277

Поточні зобов'язання за розрахунками:			
- з одержаних авансів	540	4453	6535
- з бюджетом	550	59	193
- з позабюджетних платежів	560	0	0
- зі страхування	570	100	89
- з оплати праці	580	267	281
- з учасниками	590	4	0
- із внутрішніх розрахунків	600	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	6	11
Усього за розділом IV	620	29640	29731
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0
Баланс	640	61368	62126

Звіт про фінансові результати за рік
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	96752	129220
Податок на додану вартість	015	12041	18548
Інші вирахування з доходу	030	(144)	(608)
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	84567	110064
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	040	(70810)	(94208)
Валовий прибуток:			
- прибуток	050	13757	15856
- збиток	055	(0)	(0)
Інші операційні доходи	060	26501	24119
Адміністративні витрати	070	(4808)	(4658)
Витрати на збут	080	(2298)	(4084)
Інші операційні витрати	090	(25882)	(26145)
Фінансові результати від операційної діяльності:			
- прибуток	100	7270	5088
- збиток	105	(0)	(0)
Доход від участі в капіталі	110	0	0
Інші фінансові доходи	120	0	2
Інші доходи	130	129	104
Фінансові витрати	140	(5062)	(3368)
Втрати від участі в капіталі	150	(0)	(0)

Інші витрати	160	(211)	(160)
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
- прибуток	170	2126	1666
- збиток	175	(0)	(0)
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	(222)	(1459)
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності	185	0	0
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
- прибуток	190	1904	207
- збиток	195	(0)	(0)
Чистий:			
- прибуток	220	1904	207
- збиток	225	(0)	(0)
Забезпечення матеріального заохочення	226	0	0

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	230	63913	80393
Витрати на оплату праці	240	5098	3986
Відрахування на соціальні заходи	250	1957	1585
Амортизація	260	3515	3940
Інші операційні витрати	270	3800	7685
Разом	280	78283	97589

ВАРІАНТ 3

Закрите акціонерне товариство «Харківський ювелірний завод»

Виробництво ювелірних виробів

Баланс станом на 2008 рік

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
- залишкова вартість	010	0	25
- первісна вартість	011	4	31
- накопичена амортизація	012	(4)	(6)
Незавершене будівництво	020	645	678
Основні засоби:			
- залишкова вартість	030	3061	3113
- первісна вартість	031	6880	7431
- знос	032	(3819)	(4318)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	11	11
- інші фінансові інвестиції	045	9	9
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0	0
Гудвіл	065	0	0
Інші необоротні активи	070	0	0
Гудвіл при консолідації	075	0	0
Усього за розділом I	080	3726	3836
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	1813	1299
Поточні біологічні активи	110	0	0
Незавершене виробництво	120	727	266
Готова продукція	130	3933	4615
Товари	140	161	1003
Векселі одержані	150	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
- чиста реалізаційна вартість	160	125	1103
- первісна вартість	161	125	1103
- резерв сумнівних боргів	162	(0)	(0)
Дебіторська заборгованість за рахунками:			
- за бюджетом	170	6	1

- за виданими авансами	180	0	150
- з нарахованих доходів	190	0	0
- із внутрішніх розрахунків	200	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	966	960
Поточні фінансові інвестиції	220	7	7
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
- в національній валюті	230	34	138
- у т.ч. в касі	231	0	0
- в іноземній валюті	240	0	250
Інші оборотні активи	250	7	8
Усього за розділом II	260	7779	9800
III. Витрати майбутніх періодів	270	3	2
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	0	0
Баланс	280	11508	13638

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	1364	1364
Пайовий капітал	310	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0
Інший додатковий капітал	330	4741	4741
Резервний капітал	340	235	235
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	1149	1854
Неоплачений капітал	360	(0)	(0)
Вилучений капітал	370	(0)	(0)
Накопичена курсова різниця	375	0	0
Усього за розділом I	380	7489	8194
Частка меншості	385	0	0
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	1381	1000
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	84	97
Інші довгострокові зобов'язання	470	0	0
Усього за розділом III	480	1465	1097
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	0	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0
Векселі видані	520	495	547

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	900	2235
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
- з одержаних авансів	540	0	0
- з бюджетом	550	474	388
- з позабюджетних платежів	560	3	0
- зі страхування	570	211	185
- з оплати праці	580	441	387
- з учасниками	590	2	2
- із внутрішніх розрахунків	600	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	28	603
Усього за розділом IV	620	2554	4347
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0
Баланс	640	11508	13638

Звіт про фінансові результати за рік
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	33639	23366
Податок на додану вартість	015	5021	3452
Акцизний збір	020	(0)	(0)
Інші вирахування з доходу	030	(473)	(0)
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	28145	19914
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	040	(22609)	(15286)
Валовий прибуток:			
- прибуток	050	5536	4628
- збиток	055	(0)	(0)
Інші операційні доходи	060	2780	6912
Адміністративні витрати	070	(5508)	(5637)
Витрати на збут	080	(331)	(249)
Інші операційні витрати	090	(2529)	(4610)
Фінансові результати від операційної діяльності:			
- прибуток	100	0	1044
- збиток	105	(52)	(0)
Доход від участі в капіталі	110	0	0
Інші фінансові доходи	120	0	0

Інші доходи	130	2457	192
Фінансові витрати	140	(182)	(279)
Втрати від участі в капіталі	150	(0)	(0)
Інші витрати	160	(980)	(286)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	165	0	0
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
- прибуток	170	1243	671
- збиток	175	(0)	(0)
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	(538)	(293)
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
- прибуток	190	705	378
- збиток	195	(0)	(0)
Чистий:			
- прибуток	220	705	378
- збиток	225	(0)	(0)
Забезпечення матеріального заохочення	226		

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	230	10266	13271
Витрати на оплату праці	240	7862	5619
Відрахування на соціальні заходи	250	3067	2216
Амортизація	260	513	323
Інші операційні витрати	270	5097	934
Разом	280	26805	22363

ВАРІАНТ 4

Закрите акціонерне товариство «Харківський ювелірний завод»
Виробництво ювелірних виробів
Баланс станом на 2007 рік

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
- залишкова вартість	010	0	0
- первісна вартість	011	4	4
- накопичена амортизація	012	(4)	(4)
Незавершене будівництво	020	644.7	644.7
Основні засоби:			
- залишкова вартість	030	2841.1	3061.2
- первісна вартість	031	6530	6879.7
- знос	032	(3688.9)	(3818.5)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	10.6	10.6
- інші фінансові інвестиції	045	8.9	8.9
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0	0
Відстрочені податкові активи	060	0	0
Гудвіл	065		
Інші необоротні активи	070	0	0
Гудвіл при консолідації	075		
Усього за розділом I	080	3505,3	3725,4
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	1455.1	1813.7
Поточні біологічні активи	110	0	0
Незавершене виробництво	120	454.8	727.1
Готова продукція	130	3181	3932.9
Товари	140	405.9	161
Векселі одержані	150	17.9	17.9
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
- чиста реалізаційна вартість	160	534.5	125.1
- первісна вартість	161	534.5	125.1
- резерв сумнівних боргів	162	(0)	(0)
Дебіторська заборгованість за рахунками:			

- за бюджетом	170	0	6.4
- за виданими авансами	180	0	0
- з нарахованих доходів	190	0	0
- із внутрішніх розрахунків	200	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	599.6	1005.7
Поточні фінансові інвестиції	220	7	7
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
- в національній валюті	230	73.9	33.6
- у т.ч. в касі	231		
- в іноземній валюті	240	33.5	0
Інші оборотні активи	250	3.1	9.6
Усього за розділом II	260	6766,3	7840
III. Витрати майбутніх періодів	270	0	3.5
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275		
Баланс	280	10271,6	11568,9

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	1363.6	1363.6
Пайовий капітал	310	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0
Інший додатковий капітал	330	4741.5	4741.5
Резервний капітал	340	234.6	234.6
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-29.4	348.4
Неоплачений капітал	360	(0)	(0)
Вилучений капітал	370	(0)	(0)
Накопичена курсова різниця	375		
Усього за розділом I	380	6310.3	6688.1
Частка меншості	385		
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	1539.4	1380.8
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	65.5	84.3
Інші довгострокові зобов'язання	470	0	0
Усього за розділом III	480	1604.9	1465.1
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	0	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0

Векселі видані	520	161.7	1155.1
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	1423.4	1101.3
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
- з одержаних авансів	540	0	0
- з бюджетом	550	214	473.9
- з позабюджетних платежів	560	2.7	3.4
- зі страхування	570	139.2	211.4
- з оплати праці	580	326.1	440.7
- з учасниками	590	2	2
- із внутрішніх розрахунків	600	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	87.3	27.9
Усього за розділом IV	620	2356.4	3415.7
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0
Баланс	640	10271,6	11568,9

Звіт про фінансові результати за рік
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	23366.1	18169.9
Податок на додану вартість	015	3452.4	2829.3
Акцизний збір	020	(0)	(0)
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	19913.7	15340.6
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	040	(15285.8)	(12210.4)
Валовий прибуток:			
- прибуток	050	4627.9	3130.2
- збиток	055	(0)	(0)
Інші операційні доходи	060	6912.4	3814.9
Адміністративні витрати	070	(5636.5)	(3889.5)
Витрати на збут	080	(248.7)	(159.1)
Інші операційні витрати	090	(4611.4)	(2216.1)
Фінансові результати від операційної діяльності:			
- прибуток	100	1043.7	680.4
- збиток	105	(0)	(0)
Доход від участі в капіталі	110	0	0
Інші фінансові доходи	120	0	0

Інші доходи	130	191.6	20.8
Фінансові витрати	140	(278.6)	(287)
Втрати від участі в капіталі	150	(0)	(0)
Інші витрати	160	(285.5)	(19.4)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	165		
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
- прибуток	170	671.2	394.8
- збиток	175	(0)	(0)
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	(293.4)	(112)
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
- прибуток	190	377.8	282.8
- збиток	195	(0)	(0)
Чистий:			
- прибуток	220	377.8	282.8
- збиток	225	(0)	(0)
Забезпечення матеріального заохочення	226		

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	230	13271	9687.7
Витрати на оплату праці	240	5618.6	4627.1
Відрахування на соціальні заходи	250	2215.6	1786.6
Амортизація	260	323.3	361.8
Інші операційні витрати	270	933.6	782.2
Разом	280	22362.1	17245.4

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ міністерства економіки України від 17 січня 2001 р. № 10 // Банкрутство в Україні. Сб. норм. актів / Ананченко А.Е., Арсирій Е.А., Гуртовой В.В. – Харків : Еспада, 2001. – С. 250-261.
2. Постанова Кабінету міністрів України і Національного банку України «Про затвердження антикризових заходів фінансової стабілізації» від 10 вересня 1998 р. № 1413 із змінами і доповненнями, внесеними Постановою Кабінету міністрів і Національного банку України від 14 вересня 1998 р. № 1425, Постановою Кабінету міністрів від 18 вересня 1998 р. № 1461 // Моніторинг інвестиційної діяльності в Україні. – 1998. – № 4. – С. 37-48.
3. Антикризисное управление [Текст] : учебник/ под ред. Э. М. Короткова. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 423 с.
4. Антикризове фінансове управління підприємством [Текст] : навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 208 с.
5. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління [Текст] / Т. С. Клебанова, О. М. Бондар, О. В. Мозенков та ін. / за ред. О. В. Мозенкова. – Х. : ВД «ИНЖЕК», 2003. – 272 с.
6. Баринов В.А. Антикризисное управление [Текст] : учеб. пособие / В. А. Баринов. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2002. – 520 с.
7. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством [Текст] : навч. посібник / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с.
8. Гайдук С. В. Модель відновлення платоспроможності підприємств [Текст] / С. В. Гайдук. – Х. : Екограф, 2004. – 35с.
9. Забродский В. А. Оценка финансовой устойчивости производственно-экономических систем [Текст]. / В. А. Забродский, Н. А. Кизим. – Харьков : Бизнес Информ, 2000. – 82 с.
10. Кизим Н. А. Финансовый анализ [Текст] : учеб. пособие / Н. А. Кизим, В. В. Иваниенко ; Харьк. нац. экон. ун-т – Х. : ИНЖЭК, 2005. – 245с.
11. Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством [Текст] : навч. посібник. / І. В. Кривов'язюк. – К. : Кондор, 2008 – 374 с.
12. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством [Текст] : підручник / Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 824 с.
13. Мних Є. В. Економічний аналіз [Текст] : підручник. / Є. В. Мних. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.
14. Родионова Н. В. Антикризисный менеджмент [Текст] : учеб. пособие для вузов. / Н. В. Родионова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 223 с.

15. Савчук Л. Діагностика фінансового забезпечення в процесі управління підприємством [Текст] / Л. М. Савчук, І. Г. Сокиринська. – Дніпропетровськ : Зоря, 2005. – 128с.
16. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст] : навч. посібник / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2000. – 412 с.
17. Тридід О. М. Методичні рекомендації щодо аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства [Текст] / О. М. Тридід, К. В. Орєхова ; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : ХНЕУ, 2005. – 24с.
18. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст] : навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 168 с.
19. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посібник / за ред. проф. Г. Г. Кірейцева ; видання третє, перероб. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 531 с.
20. Чернявский А. Д. Антикризисное управление [Текст] : учеб. пособие. / А. Д. Чернявский. – К. : МАУП, 2000. – 208 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

та завдання до виконання контрольної роботи
з дисципліни

**АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ**

*(для слухачів другої вищої освіти заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст,
галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво спеціальності
7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності))*

Укладач **КОВАЛЕВСЬКА** Алла Володимирівна

Відповідальний за випуск *А. Є. Ачкасов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2014, поз. 524 М

Підп. до друку 23.02.2015

Формат 60x84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 3,1

Зам. №

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4705 від 28.03.2014 р.